

Konsekvensbedömning av planerad exploatering på
fastigheten Ösby 1:228, Värmdö kommun

Naturföretaget 2021

Rapport och foto: Emma Hellkvist
Kvalitetsgranskning: Niina Sallmén
Datum rapport: 2021-12-20
Version: 2

Kontaktperson för denna rapport: Emma Hellkvist, emmah@naturforetaget.se, 073-933 32 98

Naturföretaget
Vaksalagatan 6
753 20 Uppsala
info@naturforetaget.se
Kartor publicerade med tillstånd av ESRI

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Bakgrund	4
Underlag	5
Konsekvensanalys – Naturvärden inom planområdet	5
Blåsippa.....	6
Grovt ek.....	7
Grova tallar.....	9
Naturvärdesobjekt	10
Stående död ved.....	10
Torrbacke.....	11
Konsekvensanalys – Det större perspektivet.....	12
Ekosystemtjänster.....	12
Ljusstörningar.....	15
Ljudstörningar	16
Naturreservat Holmviksskogen	17
Gröna kilar och svaga samband.....	18
Slutsatser	19
Inom planområdet.....	19
I det större perspektivet	20
Källor.....	22

Sammanfattning

Fastigheten Ösby 1:228 i Värmdö kommun föreslås att utökas och kompletteras med ett fem våningar högt vård- och omsorgsboende. Den utökade marken består idag av detaljplanerad naturmark vilken kommer behöva tas i anspråk. Området ligger även i anslutning till ett skogsområde som är planerat att bli naturreservat, Holmviksskogen.

Denna konsekvensbeskrivning syftar till att bedöma den planerade exploaterings påverkan på naturvärden, både inom planområdet men även på det planerade naturreservatet. Som underlag har bl.a. resultatet av utförda naturvärdesinventeringar i området, använts.

Inom planområdet finns värden i form av den fridlysta arten blåsippra, fem grova träd, två döda stående träd och en torrbacke. Inom planområdet finns även ett naturvärdesobjekt som har Påtagligt naturvärde men själva exploateringsområdet har Lågt naturvärde och gränsar till skog som har Lågt- Visst naturvärde. Om ingen hänsyn tas bedöms den planerade exploateringen ha Viss negativ påverkan på värdena inom planområdet. Om angivna hänsynsåtgärder följs bedöms dock exploateringen inte ha någon negativ påverkan på dessa värden.

I det större perspektivet har ekosystemtjänster, ljus- och ljudstörning, påverkan på det planerade naturreservatet samt det svaga gröna sambandet beaktats. Om ingen hänsyn tas bedöms den planerade exploateringen överlag ha en mer eller mindre negativ påverkan, beroende på hur stort ingreppet blir. Under förutsättning att angivna hänsynsåtgärder vidtas bedöms dock den planerade exploateringen innebära som mest en liten negativ påverkan på dessa värden.

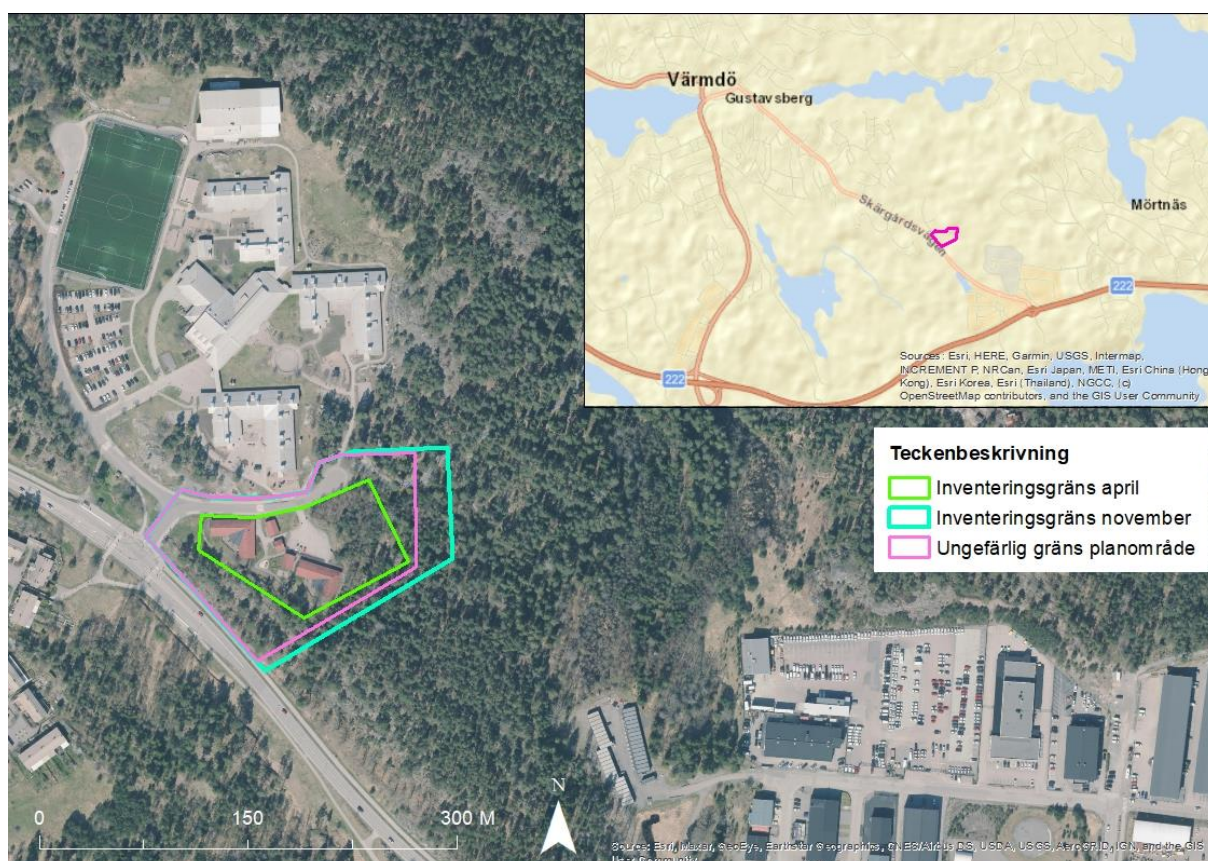
Sammantaget bedöms den planerade exploateringen inte innebära några stora negativa effekter på naturvärdena på platsen, under förutsättning att hänsynsåtgärder vidtas.

Bakgrund

Fastigheten Ösby 1:228 i Värmdö kommun föreslås att utökas och kompletteras med ett vård- och omsorgsboende med inkluderat garage. I dagsläget finns två envåningsbyggnader på fastigheten vilka kommer stå kvar. Byggnaden som tillkommer är fem våningar och kräver att fastigheten utökas österut med ca 1200 kvm. Den utökade marken består idag av detaljplanerad naturmark vilken kommer behöva tas i anspråk. För att klargöra vilka naturvärden som finns på platsen gjorde Naturföretaget en naturvärdesinventering den 19 april och 5 november 2021. Området ligger även i anslutning till ett skogsområde som är planerat att bli naturreservat, Holmviksskogen.

Med resultatet från inventeringen som underlag har denna konsekvensanalys gjorts. Analysen syftar till att utreda vilka konsekvenser den planerade exploateringen kan ha för naturvärdena på platsen samt hur det kan komma att påverka det blivande naturreservatet.

Konsekvensanalysen ska utgöra ett underlag till Värmdö kommuns detaljplanläggning av området, samt bidra till att planerat verksamhetsområde utförs med hänsyn till de naturvärden som finns.

Figur 1. Översiktskarta som visar inventeringsområdet.

Underlag

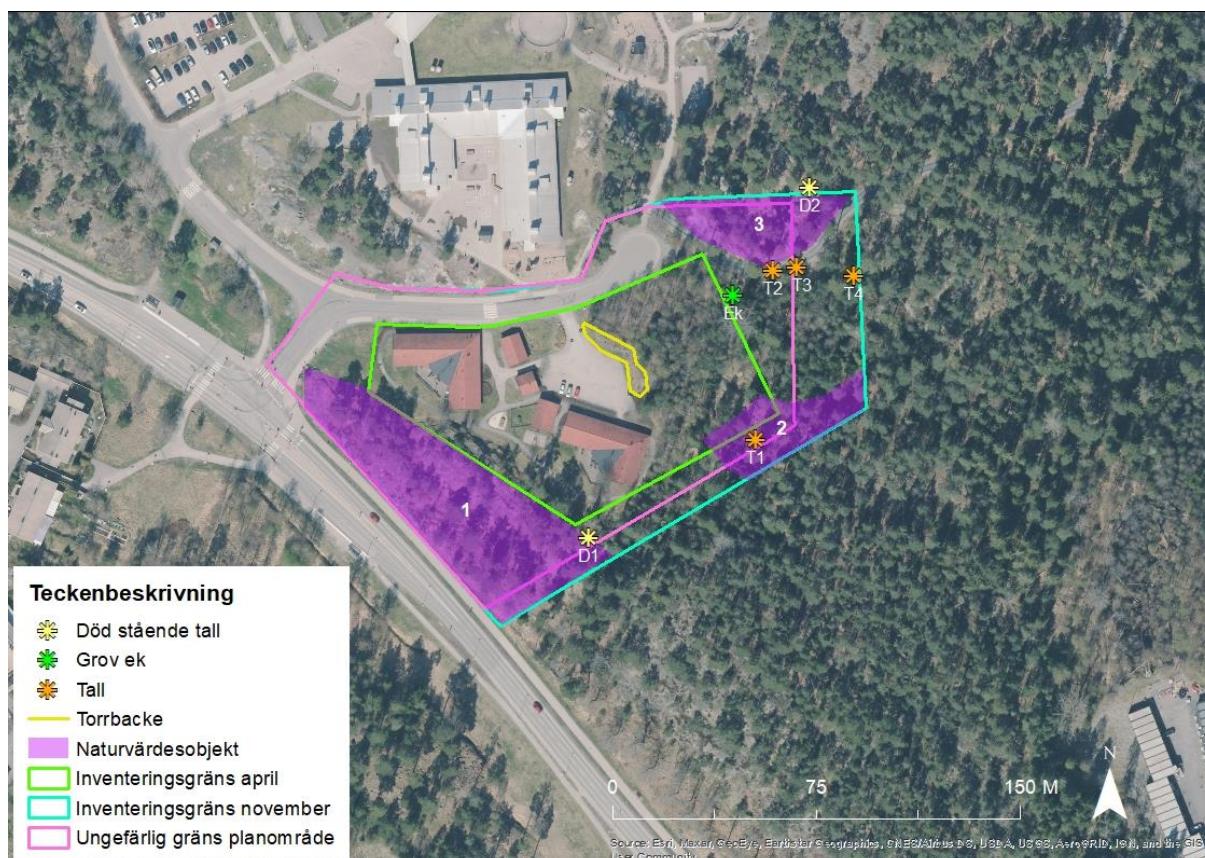
Inför konsekvensanalysen gjordes en naturvärdesinventering. Inventeringen genomfördes den 19 april och 5 november 2021, och följde svensk standard (SS 199000:2014), med detaljeringsgrad Medel och tilläggen Naturvärdesklass 4, Generella biotopskydd och Värdeelement. De naturvärden som identifierades under inventeringen utgör underlag för denna konsekvensanalys.

Andra källor som använts som underlag är tidigare fynd på Artportalen, Start-PM och Naturvärdesinventering av planerat naturreservat Holmviksskogen samt information om gröna kilar och svaga samband i Stockholms län.

Konsekvensanalys – Naturvärden inom planområdet

Vid inventeringen gjordes två fynd av den fridlysta arten blåsippra och åtta värdeelement pekades ut, en grov ek, fyra grova tallar, två stående döda träd och en liten torrbacke (figur 2). För mer detaljer se rapporten "Naturvärdesinventering av Ösby 1:228, Värmdö kommun". Den planerade byggnaden ska placeras i skogsområdet inom den gröna polygonen i figur 1–2.

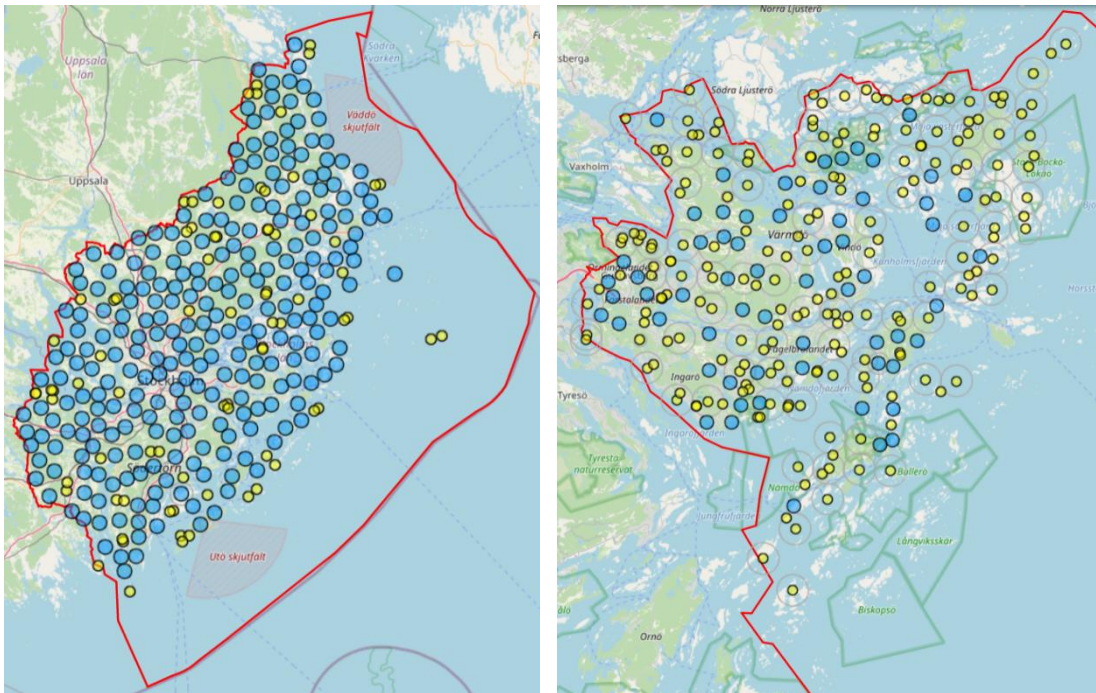
Exploateringsområdet bedömdes vid naturvärdesinventeringen ha ett Lågt naturvärde och den direkt angränsade skogen bedömdes ha Lågt- Visst naturvärde. Ett objekt inom planområdet bedöms ha Påtagligt naturvärde, en hällmarkstallskog mellan de befintliga byggnaderna och Skärgårdsleden. De planerade byggnaden bedöms inte påverka detta område negativt med avseende på dess naturvärden.

Figur 2. Kartbild över de fynd av skyddade arter liksom de värdeelement som pekades ut vid inventeringen. Den planerade byggnaden ska placeras i skogsområdet inom den gröna polygonen.

Blåsippa

Inom det inventerade området noterades den fridlysta arten blåsippa på två platser. Arten är vanlig och väl spridd på fastlandet i hela Stockholms län, liksom Värmdö kommun, se figur 3. Nationellt är arten bofast i alla län (Artdatabanken). Den är vanlig i södra och mellersta Sverige, och förekommer även frekvent i södra Norrland. Blåsippa är bedömd som Livskraftig (LC) och de skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC).

Figur 3. Fynd av blåsippra i Stockholms län (t.v.) och Värmdö kommun (t.h.) som rapporterats till Artportalen mellan 1990 och april 2021. Fynden visas med en gul prick, om det är många fynd inom ett mindre område visas istället en blå prick (kluster).

Vi bedömer att blåsippra har en gynnsam bevarandestatus på lokal, regional och nationell nivå, och att den planerade exploateringen inte riskerar att påverka artens bevarandestatus. Bedömningen baseras på ovanstående beskrivning.

Grov ek

Figur 4. Värdeelement i form av en grov ek. 245 cm i omkrets och 78 cm i diameter.

Gamla och/eller grova träd är viktiga för många rödlistade arters fortlevnad. Generellt sett blir ett träd artrikare ju äldre det blir men även faktorer såsom håligheter, avvikande barkstruktur, solexponering o.s.v. spelar in. Flest rödlistade arter är knutna till gamla ekar, som med avseende på lav- och vedsvampflora samt skalbaggsfauna har en anmärkningsvärd artrikedom. Förekomsten av så kallade jätteträd (>1 m i diameter), minskade drastiskt under 1800–1900-talet i hela Europa och idag har Sverige ett stort ansvar att bevara de jätteekar som finns kvar. Förekomsten av jätteträd fortsätter ändå att långsamt minska i flera regioner samtidigt som rekryteringen av nya jätteträd också är långsam och ibland saknas helt.

Den aktuella eken, är med sina 78 cm i diameter inget jätteträd men uppnår klassningen ”Naturvärdesträd” enligt Skogsstyrelsens definition m.a.p. omkrets (>60 cm i diameter). Med sin grovlek och ålder är eken också en viktig efterträdare. I övrigt noterades inga håligheter eller tickor, eken växer trångt och är ej solexponerad i dagsläget. Vid inventeringen noterades att det växer ek i det solbelysta brynet mot Skärgårdsvägen söder om det inventerade området. Det finns alltså en ekmiljö med konnektivitet till den aktuella eken.

Vi bedömer att åtgärder som innebär att eken tas bort eller skadas har en negativ påverkan på naturmiljön. Detta baseras på ovanstående beskrivning. Då eken inte är ett jätteträd och det finns fler efterträdande ekar (som dessutom är solexponerade) i närområdet bedöms inte en eventuell påverkan vara kritisk, men så stor hänsyn som möjligt bör ändå tas till eken.

Hänsyn

Eken bör sparas och hänsyn bör tas i enlighet med Länsstyrelsernas framtagna dokument ”*Skydda träden vid arbeten*”. Till exempel ska grävarbeten, upplag och körning med tunga maskiner undvikas helt inom minst 2 meter från kronans kant. Se även broschyren ”*Undvik skador på träd vid byggnadsarbete*” av International Society of Arboriculture (ISA), för information om arbeten vid träd. Om dessa hänsynsåtgärder vidtas bedömer vi att eken och dess naturvärden, inte påverkas negativt av den planerade exploateringen.

Om eken måste tas ner kan de negativa effekterna mildras genom att spara den döda veden på plats eller i en faunadepå. De negativa effekterna kan även mildras ytterligare genom att skapa en mulmholk. Om det finns behov av röjning eller frihuggning av ekar i det närliggande brynet mot Skärgårdsvägen kan sådana insatser med fördel göras som kompensation för eventuell avverkning av eken.

Grova tallar

Figur 5. Värdeelement i form av en grov, äldre tall. 173 cm i omkrets, 55 cm i diameter. Uppskattningsvis ca 160 år.

Gamla tallar utgör, liksom gamla lövträd, en viktig livsmiljö för en mängd olika arter. Gamla tallar är bl.a. viktiga för många hotade insekter, liksom för flera naturvårdsintressanta marksvampar som lever i symbios med tall. Särskilt värdefulla är grova, gamla tallar som växer i luckiga och solbelysta miljöer.

De fyra tallar som pekats ut som värdeelement är 165–180 cm i omkrets, 52–57 cm i diameter och uppskattningsvis ca 160–170 år. De har visserligen inte riktigt uppnått klassningen ”Naturvärdesträd” enligt Skogsstyrelsens definition (>60 cm i diameter), men de är både grova och äldre samt börjar utveckla grövre barkstrukturer. Tall nr 1 står dessutom i en relativt solbelyst miljö. De utpekade tallarna anges som värdeelement eftersom de sticker ut i grovlek jämfört med övriga träd i det aktuella skogsområdet. Tre av fyra av de utpekade tallarna ligger inom/på gränsen till planområdet.

Vi bedömer att åtgärder som innebär att de utpekade tallarna tas bort eller skadas har en viss negativ påverkan på naturmiljön. Detta baseras på ovanstående beskrivning. Så stor hänsyn som möjligt bör tas till tallarna, då det är av vikt att bevara efterträdande äldre tallar, samt eftersom träden är på god väg att utveckla högre naturvärden.

Hänsyn

Spara tallarna i den mån det är möjligt. För de tallar som sparas bör hänsyn tas i enlighet med Länsstyrelsernas framtagna dokument ”*Skydda träden vid arbeten*”. Till exempel ska grävarbeten, upplag och körning med tunga maskiner undvikas helt inom minst 2 meter från kronans kant. Se även broschyren ”*Undvik skador på träd vid byggnadsarbete*” av International Society of Arboriculture (ISA), för information om arbeten vid träd. Om dessa hänsynsåtgärder vidtas bedömer vi att tallarna och deras naturvärden, inte påverkas negativt av den planerade exploateringen.

Om någon tall behöver tas ner bör den i första hand sparas som död ved på platsen och i andra hand läggas i fanuadepå.

Naturvärdesobjekt

Vid inventeringen avgränsades tre naturvärdesobjekt (figur 2). De ligger alla mer eller mindre inom planområdet men objekt 1 och 3 berörs inte av den planerade byggnaden. Objekt 2 kan eventuellt komma att påverkas beroende på hur stort arbetsområdet blir. Objekt 2 utgörs av gles tallskog av varierande ålder med de äldsta tallarna uppemot ca 150 år. I objektets nordvästra kant finns inslag av ung gran. Objektets naturvärden baseras på förekomsten av gamla tallar. Notera att den enda tall som bedöms kunna vara i riskzon har pekats ut även om det finns fler gamla tallar i objektet. Inga naturvårdsarter noterades i objektet. För bedömning om påverkan på det naturvärdesobjekt som eventuellt berörs, se rubriken ”Grova tallar” ovan.

Stående död ved

Figur 6. Stående död ved i form av två döda tallar noterades vid inventeringen och pekades ut som värdeelement.

Död ved är ett viktigt substrat för en mängd olika arter i flera artgrupper, exempelvis är över 3000 av insektsarterna i Sverige vedlevande. Död ved kan användas som födokälla, växtplats och skydd mot kyla eller torka o.s.v. Till följd av vår långa historia av skogsbruk råder det idag brist på död ved i Sverige. Olika arter nyttjar, eller till och med kräver, olika typer av död ved, t.ex. stående.

I inventeringsområdet är det överlag brist på död ved som främst förekommer i enstaka gamla avverkningsstubbar, med undantag för naturvärdesobjekt 1 där det finns relativt gott om liggande död ved. I hela området noterades endast två stående döda träd vilka därav har pekats ut som värdeelement (figur 6). Det ena trädet finns i naturvärdesobjekt 1 och det andra i naturvärdesobjekt 3 och inget av träden berörs av exploateringen.

Vi bedömer att den planerade exploateringen inte innebär någon negativ effekt med avseende på de döda tallarnas naturvärden, då de står på betryggande avstånd från exploateringsområdet och inte berörs.

Torrbacke

Figur 7. En liten torrbacke mellan parkeringen och skogen i öst.

Torrängar är näringsfattiga och blomrika marker som gynnar pollinatörer. Eftersom vilda pollinatörer kraftigt har minskat i antal och många nu är hotade, är torrängar en mycket viktig biotop.

Mellan parkeringen och skogen i öst finns en liten torrbacke som är solbelyst med berg i dagen och grusblottor. Det finns därmed goda förutsättningar för torrängsflora och pollinatörer. Här noterades naturvårdsarterna ängsvädd (signalart) och grusbräcka (typisk art). Eventuellt kan fler torrängsarter finnas som ännu inte har kommit upp för säsongen. Röllika, renfana och gråfibbla noterades också, de är inga naturvårdsarter men likväl bra arter för pollinerare.

Vi bedömer att en exploatering av torrbacken innebär en liten negativ påverkan på naturmiljön. Det är visserligen en biotop av stor vikt men vid inventeringen observerades endast två naturvårdsarter, varav den ena (ängsvädd) bara fanns i ett exemplar. Det förekommer fler arter som gynnar pollinatörer men dessa växer även i en annan liten torr slänt på fastigheten. Torrbacken bedöms inte besitta särskilt höga värden som torräng men den har stor potential att få det om torrängsflora sås in. Därav bedöms den negativa påverkan av eventuell exploatering vara liten.

Hänsyn och kompensationsåtgärder

Den negativa påverkan kan även motverkas om den andra torra slänten på fastigheten, se figur 8, får vara kvar och om skötsel sätts in för att öka värdena där.

Figur 8. Den negativa påverkan med eventuell exploatering av torrbacken utmärkt som värdeelement kan motverkas om skötsel sätts in för att öka värdena på hela eller delar av yta 1 och eventuellt yta 3.

Konsekvensanalys – Det större perspektivet

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster tas visserligen upp under rubriken ”Det större perspektivet” men viktigt att notera är att de delvis även berörs inom planområdet. Notera även att i denna rapport behandlas ej Kulturella ekosystemtjänster. I enlighet med Common International Classification of Ecosystem services (CICES) klassificering (se Naturvårdsverket 2017), kommer inte heller Stödjande ekosystemtjänster att beaktas. Fokus ligger därmed på Försörjande liksom Reglerande och upprätthållande ekosystemtjänster. Det aktuella området utgörs av tomtmark samt skog med inslag av hållmarkstallskog och yngre, tätare blandskogspartier. Inga Försörjande ekosystemtjänster bedöms finnas inom området. Då återstår endast Reglerande och upprätthållande ekosystemtjänster varav fem olika typer bedöms förekomma i området som planeras att exploateras:

- Bullerdämpning
- Visuellt avskärmning
- Luftrening
- Reglering av temperatur och luftfuktighet
- Kolbindning

Bullerdämpning

Områdets mjuka mark bidrar med bullerdämpande effekter. Själva träden bidrar obetydligt till detta då de växer gles och det saknas buskskikt. För att träd och buskar ska vara bullerdämpande krävs ett mycket tätare skikt än vad som finns på platsen.

Vi bedömer att områdets bullerdämpande effekter kommer påverkas mer eller mindre negativt beroende på hur stor del av området som hårdgörs.

Hänsyn och kompensationsåtgärder

Hårdgör endast de ytor som behövs för framkomlighet och bevara resten av ytan mjuk. Vegetation som ger positiva ljud kan med fördel planteras i planområdet, exempelvis bärande buskar och träd som lockar till sig fåglar, eller asp vars blad prasslar i vinden. Ur naturvårdssynpunkt bör träd och buskar som planteras vara av inhemskt ursprung. Gröna tak är också en bra bullerdämpande åtgärd som kan vidtas på byggnaden eller byggnaderna.

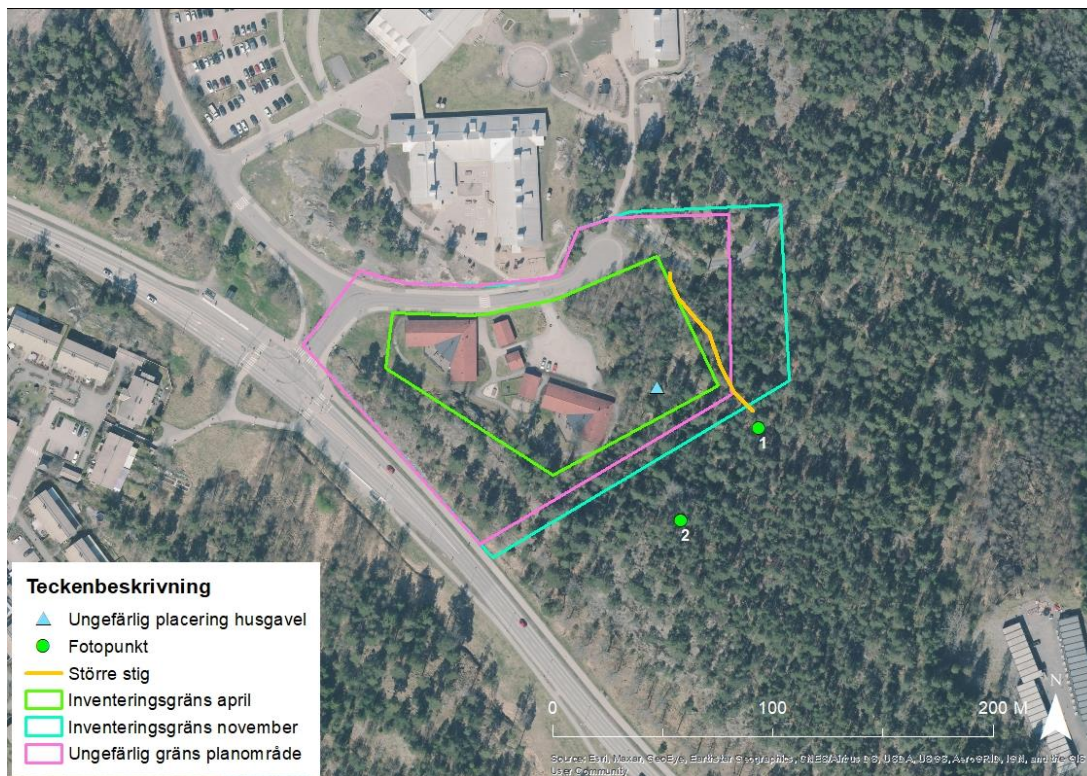
Visuell avskärmning

På platsen för den planerade byggnaden växer idag främst ung björk med inslag av unga granar. Vid inventeringsbesöken var björkarna kala och granarna utgör det främsta visuella skyddet. Under växtsäsongen då björkarna är lövklädda bidrar dock även de till avskärmningen. Täta bårdar kommer finnas kvar både mot skogen i öst och söder med undantag för det glesa parti där en bredare stig övergår i hållmarkstallskog (figur 9–10).

Vi bedömer att den visuella avskärmningen påverkas mer eller mindre negativt beroende på hur mycket träd som tas bort. Under förutsättning att de tätare bårdarna i utkanten av planområdet lämnas, bedöms den planerade byggnaden inte påverka naturreservatet visuellt i östlig riktning. I sydlig riktning kommer dock den planerade byggnaden att synas in i reservatet (figur 10 och 11), eftersom marken inom denna del av naturreservatet är mycket högre än där byggnaden placeras. Den avskärmande bården finns dessutom främst i och nedanför branten, vilket gör att den inte helt täcker den planerade bygganden. Den planerade byggnaden kommer också synas mer än de befintliga byggnaderna eftersom den är fyra våningar högre (totalt fem våningar). Hur negativ den visuella störningen är bör bedömas vid utredning av kulturella ekosystemtjänster och/eller rekreation.

Hänsyn och kompensationsåtgärder

Lämna så mycket som möjligt av de täta bårdarna. Nya träd och buskar kan planteras som kompensation för de träd som eventuellt tas ner. Utformning bör då göras så att de avskärmar minst lika mycket som befintlig bård. Ur naturvårdssynpunkt bör planterade träd och buskar vara inhemska. Om möjligt kan det även vara önskvärt att förstärka den visuella skärmen i sydlig riktning. Utformning av byggnaden bör göras så att den i möjligaste mån smälter in i omgivningen.

Figur 9. Karta som visar ungefär var den planerade byggnadens södra gavel hamnar samt punkterna för vart fotona i figur 10–11 är tagna.

Figur 10. Bilden tagen från punkt 1 i riktning mot exploateringsområdet. Till höger syns den breda stigen och placeringen för den planerade byggnaden är till vänster i bild, bakom granarna.

Figur 11. Bilden tagen från punkt 2 mot platsen där den planerade byggnaden ska placeras. I vänstra hörnet syns gaveln på det ena befintliga 1-våningshuset. Gaveln för den planerade byggnaden planeras vara i linje med den befintliga byggnaden. Den planerade byggnaden placeras på lägre mark än punkten där bilden är tagen och kommer synas in i reservatet. Byggnaden kommer även synas mer än det befintliga 1-våningshuset då den ska vara fem våningar hög. Lövträden centralt i bilden kommer ha en större avskärmande effekt på sommarhalvåret. Bilden är tagen i november 2021.

Luftrening, kolbindning samt reglering av temperatur och luftfuktighet

Skog binder kol samt bidrar lokalt till en jämnare temperatur och ökad luftfuktighet. Träd och skogspartier i städer bidrar även till en bättre luft då föroreningspartiklar fastnar på trädens blad, barr och grenverk.

Vi bedömer att den planerade exploateringen har en marginell negativ effekt på luftrening, kolbindning samt reglering av temperatur och luftfuktighet. Bedömningen baseras på det faktum att träd kommer behöva avverkas men det aktuella partiet ligger i kanten av ett större skogsområde som kommer finna kvar på lång sikt eftersom det ska skyddas som naturreservat. De berörda ekosystemnyttorna kommer därmed finnas kvar men lokalt minska marginellt.

Hänsyn och kompensationsåtgärder

För att minska de negativa effekterna av planerad exploatering bör så mycket som möjligt av skogspartiet bevaras. Nya träd och buskar kan planteras som kompensation för de träd som måste tas ned. Dessa kan med fördel planteras på den befintliga tomtmarken. Observera att inhemska träd och buskar är att föredra ur naturvårdssynpunkt.

Ljusstörningar

Många djur är beroende av mörker, eller mycket svagt ljus, för sin överlevnad. Artificiellt ljus är idag mycket utbrett och utgör stora problem för många fåglar, fladdermöss och andra däggdjur, groddjur, kräldjur och insekter.

Till exempel har studier visat att gatubelysning och andra lampor påverkar dygnsrytmen för de fåglar som bor i stadsmiljö. I upplysta miljöer blir fåglarna aktiva tidigare på morgonen vilket leder till en förlängd aktiv period och en alltför kort viloperiod per dygn. Detta leder i sin tur till stress, ökade risker, sämre reproduktion och i värsta fall ett förkortat liv. Stannfåglar som vilar nattetid och som häckar nära belysning verkar bli mest störda av vitt ljus och mindre störda av grönt och rött ljus. Påverkan kan dock troligtvis variera mellan olika arter.

Insekter påverkas också negativt av artificiellt ljus. Insekter dras till ljuskällor av olika anledningar, bland annat för att de använder sig av månljuset för att orientera sig och misstar lampor för månen. När insekterna väl har hamnat i ljuset fastnar de ofta där. En anledning är att de, liksom oss människor, har svårt att ställa om till mörkerseende igen. Vissa insekter reagerar även på ljus genom att gå i vila. Att insekterna fastnar vid ljuskällor är ett problem. Dels ökar risken att bli uppäten när de befinner sig i ljus, dels påverkas deras normala beteenden negativt då tiden för födosök och reproduktion minskar. För kortlivade arter kan det innebära att de inte hinner reproducera sig alls. Ljus kan även fungera som spridningsbarriär och bidrar till fragmentering av insekters livsmiljöer.

Vi bedömer att den planerade byggnaden innebär en mer eller mindre negativ effekt på djurlivet i det planerade naturreservatet, beroende på mängd, placering och utformning av ljuskällor. Om föreslagna hänsynsåtgärder vidtas bedöms dock den negativa påverkan bli liten.

Hänsyn

- **Använd rätt typ av ljus.** Korta våglängder (blått ljus, UV-ljus) bör alltid undvikas då det ljuset har störst påverkan på många olika djurgrupper. UV-ljus kan inte ens ses av människor varför det aldrig borde användas i belysning då det är ett slöseri med energi. Långa våglängder (rött ljus) har en mindre påverkan på fladdermöss, gnagare, insekter och till viss del fåglar.
- **Håll ljusnivån så låg som möjligt.** I skyddade och känsliga områden rekommenderas ofta en belysningsnivå på 1-3 lux på marken. Genom låg belysningsstyrka undviks spillljus och reflektioner. Det minskar även risken att aktivera dagsljussende för både dag- och nattaktiva djur. Inga fasadbelysningar bör användas.
- **Anpassa utformningen på ljuskällan.** Uppljus ska alltid undvikas. Reflektion från markytan bör reduceras så mycket som möjligt, vilket även bakljus och framljus ska göras i den mån det är möjligt. Man kan använda anpassad optik, avskärmningar eller fysiska hinder för att reducera spilljus.
- **Begränsa belysningstiden.** Belysning med sensorer är ett mycket bra alternativ då dessa ljuskällor endast lyser tillfälligt till skillnad från traditionell belysning som är på dygnet runt. Ett annat alternativ är att schemalägga belysningen så att den inte lyser hela natten.

Ljudstörningar

Ljud kan störa djurlivet och höga ljudnivåer kan vara skadliga för djur liksom människor. På den befintliga platsen förekommer i dagsläget buller från den trafikerade Skärgårdsvägen. Även Ösbyskolan utgör en ljudkälla när barnen är ute och leker på rasterna. Den planerade byggnaden är ett vårdboende.

Vi bedömer att de nya ljud som byggnaden kommer tillföra är obetydliga i jämförelse med de befintliga ljud som förekommer på platsen. Den planerade byggnaden bedöms därav inte ha en negativ påverkan på växt- och djurlivet eller rekreativsmöjligheter i det planerade reservatet. Undantaget är den tillfälliga tiden för byggskedet.

Hänsyn

Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser (NFS 2004:15) bör följas.

Inga känsliga fåglar har noterats häcka i eller intill det aktuella området men extra hänsyn kan tas till fåglar genom att påbörja bygget utanför häckningssäsong.

Naturreseptat Holmviksskogen

Flera större exploateringar är på gång i närområdet och för att bevara natur- och friluftsvärden samt säkerställa regional grönstruktur, planeras Holmviksskogen tillsammans med Kvarnsjön och Knuts hav att bli ett naturreseptat. Ekologigruppen gjorde en naturvärdesinventering av hela området 2014 vilken visade att stora delar av området (ungefär en tredjedel) har höga naturvärden (klass 2). Den del av området som angränsar till den aktuella exploateringen har dock endast Visst och Påtagligt naturvärde (klass 4 respektive 3), se figur 12.

De två naturvärdesobjekt i naturreseptatet som ligger i närmast anslutning till den planerade exploateringen är objekt 50 som består av tallskog med Visst naturvärde och objekt 52 som utgörs av hållmarkstallskog med Påtagligt naturvärde (figur 12).

Att det närliggande området planeras bli ett naturreseptat utgör inget lagligt hinder för den planerade exploateringen. Endast åtgärder som ska utföras inom reservatsgränserna kan förbjudas. Detta skiljer sig t.ex. från skyddet Natura2000 där alla åtgärder som kan komma att påverka området negativt är tillståndspliktiga, oavsett om de ska utföras inom eller utanför Natura2000-områdets gränser.

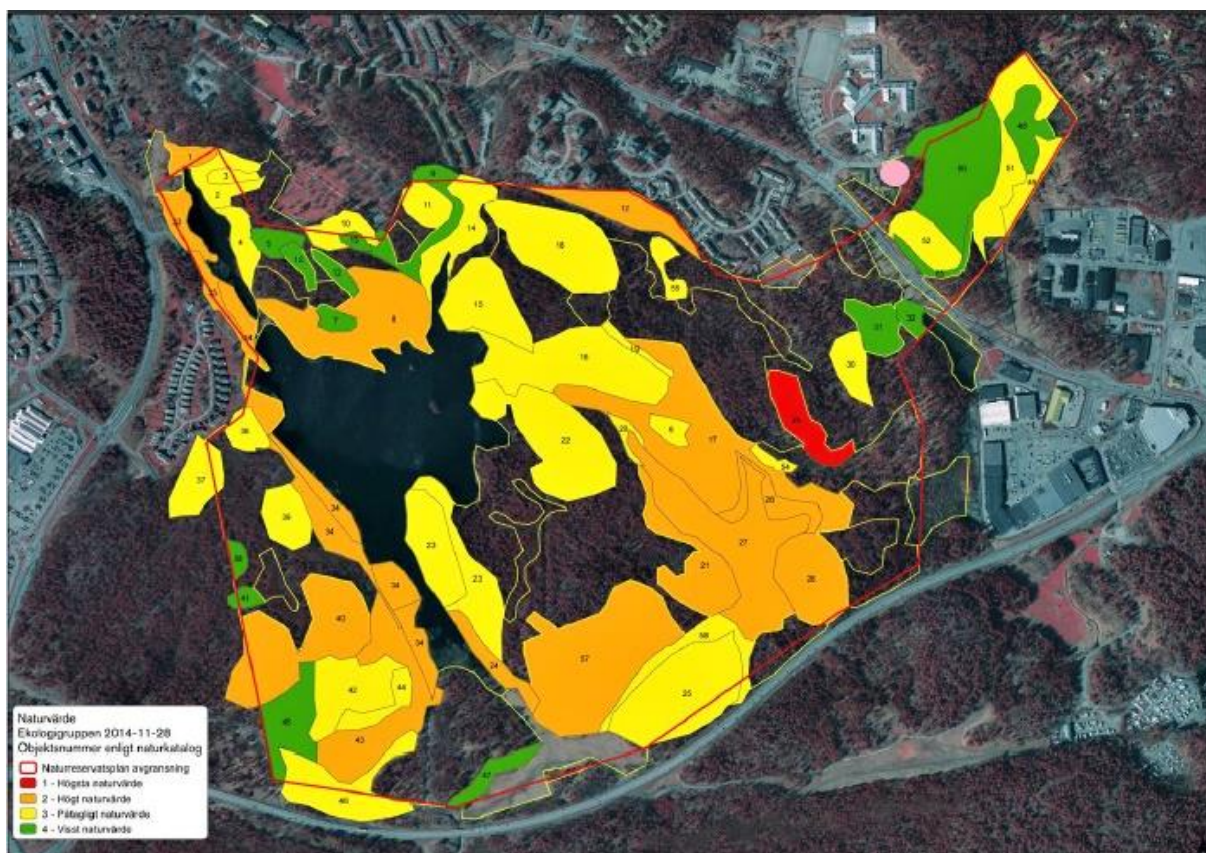
Naturreseptat byggs upp runt s.k. värdekärnor. Värdekärnor utgörs av områden med Högsta eller Högst naturvärde (klass 1 respektive 2), och reservatet bör utformas på ett sådant sätt att dessa områden kan bibehålla sina värden. Reservatsgränser bör aldrig gå kant i kant med värdekärnor, utan det bör finnas s.k. skyddszoner. Ett naturreseptat ska alltså vara utformat på ett sådant sätt att värdekärnorna (d.v.s. syftet med reservatet), inte ska kunna påverkas negativt av åtgärder som görs utanför reservatsgränserna.

Vi bedömer att påverkan på det planerade naturreseptatet är liten. Exploateringen görs utanför den planerade gränsen och i form av en vårdbyggnad, vilket inte anses vara en störande verksamhet. Den planerade exploateringen sker inte heller i närheten av reservatets värdekärnor (se objekt med högt och högsta naturvärde, figur 12). Under förutsättning att de hänsynsåtgärder som föreslås i detta dokument följs, bedömer vi att påverkan är marginell med avseende på växt- och djurlivet i det planerade naturreseptatet.

Hänsyn och kompensationsåtgärder

Utöver tidigare angivna hänsynsåtgärder är det viktigt att ett säkert avstånd till reservatsgränsen hålls. Med detta menas att minst en trädlängds avstånd ska hållas mellan reservatsgränsen och den planerade byggnaden, liksom eventuella vistelseytor inom planområdet. Detta är för att säkerställa att inget träd inom naturreseptatet kan komma att utgöra en risk för byggnaden eller de boende och på grund av det behöva tas ned. Den planerade exploateringen får inte påverka träden innanför reservatsgränsen, nu eller på sikt. Även vid byggskedet måste ett säkert avstånd hållas till träden vid reservatsgränsen så att inga rotskador uppkommer. Se Länsstyrelsens framtagna dokument ”*Skydda träden vid arbeten*” samt broschyren ”*Undvik skador på träd vid byggnadsarbete*” av International Society of Arboriculture (ISA), för information om arbeten vid träd.

Även om det inte finns lagliga hinder för att uppföra en byggnad intill den planerade reservatsgränsen, kan hänsyn med fördel tas genom att utforma en buffertzona mot reservatet. Det område som ligger i direkt anslutning har visserligen inte höga värden nu men får förhoppningsvis det på sikt. Det vore positivt att förstärka kantzonen mot naturreseptatet genom att skapa ett lövrikt och skiktat bryn med inhemska träd och buskar. Brynet fungerar då både som visuell skärm och som en ekologisk övergångszon som kan nyttjas av t.ex. många fåglar. Bärande buskar och träd kan med fördel planteras. Ur naturvårdssyfte ska inhemska träd och buskar som har skogsbryn som naturlig livsmiljö användas. Exempel på sådana träd och buskar är asp, sälg, oxel och rönn, hassel, hägg, nypon och fågelbär.

Figur 12. Resultat av Ekologigruppens inventering 2014. Naturvärdesobjekten är färgade enligt följande: Högsta naturvärde – rött, Högt naturvärde – orange, Påtagligt naturvärde – gult och Visst naturvärde – grönt. Den röda linjen visar det planerade reservatets gräns och den rosa punkten visar läget för den planerade byggnaden.

Gröna kilar och svaga samband

Stockholm har en regional strategi för att kunna bygga för sin starkt växande befolkning och samtidigt bibehålla en god miljö. Strategin bygger på att koncentrera bebyggelsen till regionala stadskärnor och kollektivtrafiknära lägen medan större, sammanhängande och tätortsnära grönområden behålls obebyggda. Dessa grönområden kallas för gröna kilar.

I gröna kilar finns smala partier (<500 m), s.k. gröna svaga samband. Gröna svaga samband är väsentliga för att kilarna ska kunna fungera som stora sammanhängande grönområden. Eftersom de svaga sambanden är så smala är de dock kritiska passager och för att bevara konnektiviteten är det viktigt att de inte blir för smala.

Gröna svaga samband kan klassas in tre klasser, 1–3. Svaga samband av klass 1 är viktigast att bevara och utveckla i ett regionalt perspektiv. Dessa ligger ofta i anslutning till starkt växande bebyggelse eller är påverkade av en stor barriäreffekt som exempelvis en stor väg. Om svaga samband av klass 1 försvinner kommer den gröna kilen brytas upp och förlora sina sammanhängande funktioner.

Måttet 500 meter är baserat på olika faktorer. Bland annat har ett område som är 500 meter brett en god potential att fungera som spridningskorridor för många olika arter och ger förutsättningar för att skapa luftväxling mellan stad och natur. För att människor ska uppleva en ostördhet behöver området vara minst 250–300 meter brett.

Det aktuella området ligger i ett grönt svagt samband av klass 1. I dagsläget är skogspartiet som smalast ca 188 meter. Där byggnaden planeras att placeras är skogsområdet idag ca 227 meter brett vilket skulle minska till ca 180 meter om planerna sätts i verket. Dock är det aktuella skogspartiet inom 100–150 meter från den ganska hårt trafikerade Skärgårdsleden (figur 13).

Figur 13. Skogsområdets befintlig bredd och ungefärlig bredd efter planerad exploatering.

Vi bedömer att den planerade byggnadens påverkan på det svaga sambandet är obetydlig. Detta baseras på att den planerade byggnaden endast minskar skogspartiets bredd till ca 180 meter, på en mycket kort bit. Denna minskning sker dessutom i anslutning till en del som redan i dagsläget är ca 190 meter bred. Utöver detta ska resterande delen av skogsområdet skyddas genom att bli ett naturreservat vilket innebär att det gröna sambandet kommer finnas kvar på lång sikt.

Hänsyn och kompensationsåtgärder

Se alla avsnitt om hänsyn ovan.

Slutsatser

Inom planområdet

Värde	Påverkan utan hänsyn	Hänsyn/kompensation	Påverkan vid hänsyn/kompensation
Objekt med Påtagligt naturvärde	Påverkas ej	-	-
Blåsippa	Ingen negativ påverkan	-	-
Grova träd (ek och tallar)	Viss negativ påverkan	Spara träden och följ Länsstyrelsens	Ingen negativ påverkan

		dokument "Skydda träden vid arbeten".	
Döda tallar	Påverkas ej	-	-
Torrbacke	Liten negativ påverkan	Spara den andra torra slänten på fastigheten samt inför skötsel för att öka värdena där	Ingen negativ påverkan

I det större perspektivet

Värde	Påverkan utan hänsyn	Hänsyn/kompensation	Påverkan vid hänsyn/kompensation
Bullerdämpande effekt	Mer eller mindre negativ påverkan, beroende på hur stor yta som hårdgörs	- Behåll en mjuk yta i så stor del som är möjligt - Anlägg gröna tak - Plantera inhemska vegetation som ger positiva ljud	Liten negativ påverkan
Visuell avskärmning	Mer eller mindre negativ påverkan, beroende på hur många träd som tas bort	- Spara så mycket som möjligt av de befintliga tätare bårdarna - Plantera nya (inhemska) träd för att kompensera för de som eventuellt tas bort. - Om möjligt kan det vara önskvärt att förstärka den visuella bården i sydlig riktning. - Utforma byggnadens fasad så att den i möjligaste mån smälter in i omgivningen.	Liten negativ påverkan
Luftrening, kolbindning samt reglering av temperatur och luftfuktighet	Liten negativ påverkan	- Spara så mycket som möjligt av befintlig vegetation - Plantera nya buskar och träd av inhemskt ursprung	Marginell negativ påverkan
Ljusstörning	Mer eller mindre negativ påverkan beroende på mängd, placering och utformning av ljuskällor.	- Använd rätt typ av ljus (långa våglängder inte korta). - Håll ljusnivån så låg som möjligt. - Anpassa utformningen på ljuskällan, t.ex. ska uppljus alltid undvikas och reflektion bör reduceras. - Begränsa belysningstiden så mycket som möjligt.	Liten negativ påverkan

Ljudstörning	Obetydlig negativ påverkan med undantag från byggskedet.	- Följ riktlinjer för buller vid byggarbeten. - Påbörja bygget utanför fåglarnas häckningssäsong	Obetydlig negativ påverkan
Planerat Naturreservat	Liten negativ påverkan	- Håll minst en trädlängds avstånd mellan reservatsgränsen och den planerade byggnaden liksom eventuella vistelseytor. - Följ Länsstyrelsens dokument " <i>Skydda träden vid arbeten</i> " för att inte skada trädens rötter under byggskedet. - Kantzonen mot reservatet kan med fördel förstärkas genom att skapa ett lövrikt och skiktat bryn med inhemska träd och buskar.	Marginell negativ påverkan
Grönt svagt samband	Liten negativ påverkan	Alla tidigare angivna hänsynsåtgärder.	Marginell negativ påverkan

Källor

Litteratur

- Ekologigruppen. 2014. Naturvärdesinventering Holmviksskogen.
- Hellkvist E. 2021. Naturvärdesinventering av Ösby 1:228 samt del av Ösby 1:65, Värmdö kommun. Naturföretaget.
- Hellkvist E. 2021. Förslag till kreatoper för en ökad biologisk mångfald på fastigheten Ösby 1:228, Värmdö kommun. Naturföretaget.
- Naturvårdsverket. 2017. Ekosystemförteckning med inventering av dataunderlag för kartläggning av ekosystemtjänster och grön infrastruktur. Rapport 6797.
- Helldin J.O., Jägerbrand A.K. 2020. Förlusten av mörker. Biodiverse 2020:3.
- Höjer O, Hultengren S. 2004. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Naturvårdsverket. ISBN 91-620-5411-2.pdf ISSN 0282-7298
- Jägerbrand A.K, Nilsson Tengelin M. 2020. Åtgärder mot ljusföroreningar. Biodiverse 2020:3.
- Miljödepartementet. 2007. Artskyddsförordning (2007:845)
- Naturvårdsverket. 2004. Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från bygplatser. NFS 2004:15.
- Naturvårdsverket. 2008. Planering av naturreservat - vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning (Rapport 5788). Stockholm: Naturvårdsverket.
- Regionplane-och trafikkontoret. 2004. Nacka-Värmdökilen. Upplevelsevärden i Stockholmsregionens gröna kilar. 5:2004.
- Spoelstra K. 2020. Ändrat ljusspektrum kan minska de ekologiska effekterna. Biodiverse 2020:3.
- Stockholms läns landsting. 2012. När, vad och hur? Svaga samband i Stockholmsregionens gröna kilar. Tillväxt, miljö och regionplanering, Stockholms läns landsting. Rapport 5:2012.
- Victorsson J, Håstad O. 2020. Insekter och ljusföroreningar. Biodiverse 2020:3.
- Värmdö kommun. 2016. Start PM för naturreservat Kvarnsjön-Knuts hav-Holmviksskogen, del av fastigheterna Ösby 1:65, Gustavsberg 1:7 och 2:1 samt Mölnvik 1:1. Dnr 2015KS/0617
- Åkesson S. 2020. Fåglar och ljus. Biodiverse 2020:3.

Broschyrer och Webbplatser

- Boverket. 2021. Mer grönska reducerar ljud. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/ekosystemtjanster/praktiken/ljud/> (hämtad 2021-11-05)
- International Society of Arboriculture. 2011. Undvik skador på träd vid byggnadsarbete. Broschyr. <https://www.tradforeningen.org/wp-content/uploads/2019/05/Avoiding-Tree-damage-during-construction.pdf> (Hämtad 2021-04-22)
- Länsstyrelserna. Skydda träden vid arbete. Broschyr. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.6b32b8ec162bd970d6b266d8/1526068753283/trad-gravning.pdf> (Hämtad 2021-04-22)

Naturvårdsverket. 2020. Pollinatörer och pollinering. <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Vaxter-och-djur/Pollinatorer/> (Hämtad 2021-04-23)

Skogskunskap. Levande träd och buskar med naturvården. Broschyr. <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/mer-om-skog/malbilder-for-god-miljohansyn/malbilder-trad-och-buskar-med-naturvarden-samt-dod-ved/levande-buskar-och-trad-med-naturvarden--exempel-2020.pdf> (Hämtad 2021-04-22)

Databaser

SLU. Artfakta.se. www.artfakta.se (2021-04-21)

SLU. Artportalen. www.artportalen.se (2021-04-21)